

А.Ю. Полчанов, д.е.н., проф.**С.М. Дячек, к.е.н., доц.****В.В. Довгалюк, к.е.н., доц.****І.В. Литвинчук, к.е.н., доц.***Державний університет «Житомирська політехніка»***А.І. Доманчук, доктор філософії***ВСП «Житомирський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ»*

Аналіз діяльності регіональної мережі страховиків в умовах війни (на прикладі Житомирської області)

У статті розглянуто питання розвитку страхового бізнесу в умовах війни на регіональному рівні. Інформаційною базою дослідження стали наукові праці вітчизняних та закордонних вчених (дисертації, монографії, статті, матеріали конференцій та семінарів) з проблем розвитку страхування, а також дані журналу «Insurance TOP» про результати діяльності в регіонах 8 ключових страховиків («АРХ», «РЗУ Україна», «Арсенал Страхування», «ІНГО», «Княжа», «Країна», «Оранта» та СГ «ТАС»).

Методологічною основою дослідження стали загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, зокрема: абстрагування (визначення основних показників діяльності регіональних підрозділів), індукції (для екстраполяції характеристик підрозділів вибірки на всю сукупність), економіко-статистичні методи (для кількісної оцінки змін у діяльності підприємств вибірки).

За результатами аналізу даних про обсяги страхових портфелів встановлено, що з початком повномасштабного вторгнення більшість регіональних підрозділів продемонстрували скорочення обсягів надходжень страхових премій більш ніж на 23 % у доларовому еквіваленті. Водночас всі досліджувані компанії збільшили свої страхові портфелі у 2023 р., порівняно з минулим роком, і очікується, що ця тенденція збережеться і в наступні роки.

Не залишилося поза увагою дослідження оцінки структури страхового портфеля та рівня виплат. Встановлено, що під час війни визначальну роль у діяльності компаній у регіоні відіграють моторні види страхування (страхування наземного транспорту, обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів та Зелена карта). За цих обставин саме Зелена карта стала драйвером зростання платежів у 2022–2023 рр. на фоні скорочення обсягів туристичного страхування та страхування майна. Крім того, рівень страхових виплат залишився на довоєнному рівні.

Ключові слова: війна; регіональна мережа; ринок фінансових послуг; страхування; страховий менеджмент.

Актуальність теми. Страховий ринок, як і інші сфери фінансового сектору, виявився недостатньо підготовленим до загострення воєнного конфлікту між Україною і російською федерацією, а також до подальшого повномасштабного вторгнення у 2022 р. Станом на 12 листопада 2024 р. від окупації звільнено Київську, Житомирську, Чернігівську, Сумську області, проте залишається окупованою АР Крим, частина Луганської, Донецької, Херсонської, Запорізької, Харківської та Миколаївської областей.

Результати опитування 119 страховиків, проведеного Національним банком України у березні 2022 р., показали, що компанії трансформували свою діяльність, здійснивши релокацію співробітників, активніше використовуючи дистанційний формат роботи та змінивши ІТ-інфраструктуру для захисту баз даних. Компанії, що контролюють 89 % ринку non-life страхування (інше, ніж страхування життя), повідомили, що «продовжують працювати, своєчасно і в повному обсязі виконують власні зобов'язання за договорами страхування та навіть укладають нові договори» [14]. Головним наслідком початку війни стало суттєве скорочення обсягів страхових премій, особливо в сфері страхування фізичних осіб, зростання запитів від клієнтів на розірвання договорів страхування або відтермінування платежів, а також ускладнення процесу врегулювання страхових випадків у регіонах, де ведуться бойові дії. Крім того, регулятором було оновлено критерії віднесення учасників страхового ринку до установ, які мають важливе значення для галузі національної економіки, що застосовуватиметься для ринку фінансових послуг. Відповідно до даних Національного банку України, протягом останніх років від філій надходить 15–20 % страхових премій у сфері non-life страхування. Саме за рахунок регіональної мережі відбувається просторова диверсифікація ризиків та збільшується охоплення страховими послугами бізнесу та населення. З огляду на це важливим є дослідження діяльності регіональних підрозділів страхових компаній в умовах війни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, на які спираються автори. Питання розвитку регіональних страхових ринків розглядалося в багатьох наукових роботах, наукова новизна яких, зокрема, полягала в:

1) розробці та обґрунтуванні теоретичних та методичних підходів до аналізу розвитку страхового підприємництва в регіоні [2];

2) обґрунтуванні теоретичних положень та розробці практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності інвестиційної діяльності страхових компаній регіону, які забезпечують стабільність страхових компаній та сприяють розвитку економіки [16];

3) визначенні й обґрунтуванні теоретичних та методичних підходів до визначення стану регулювання страхового підприємництва регіону [15];

4) розробці на принципово нових засадах щодо регулювання та розвитку регіонального страхового ринку в Україні [11];

5) розробці науково-практичних положень, які сприяють розвитку національного та регіональних страхових ринків України [3];

6) обґрунтуванні теоретико-методичних положень щодо удосконалення регіональної системи медичного страхування та розробці практичних рекомендацій щодо її розвитку [3];

7) поглибленні теоретико-методичних засад і розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення функціонування регіональних ринків медичного страхування [1];

8) розробці фінансової моделі діяльності регіонального підрозділу страхової компанії, яка враховувала б перспективи розвитку регіонального страхового ринку й обсяг необхідних інвестицій для відкриття або розширення підрозділу та давала б можливість спрогнозувати згенеровані ним грошові потоки й оцінити доцільність відповідних інвестицій [4].

Впливу воєнного конфлікту на страховий ринок були присвячені дослідження: Н.В. Валінкевич [18], О.М. Петрука [13], А.Марини [12], Л.Добрик [5], А.Мартінса [19], а також аналітиків OECD [17].

Водночас недостатньо дослідженим залишається питання діяльності регіональних підрозділів страховиків в умовах війни.

Метою статті є аналіз діяльності регіональної мережі страховиків в умовах війни на прикладі Житомирської області через співставлення обсягів страхових портфелів у довоєнний період та під час воєнного стану, оцінка структурних змін та рівня страхових виплат у досліджуваному періоді.

Інформаційною базою дослідження стали наукові праці вітчизняних та закордонних вчених (дисертації, монографії, статті, матеріали конференцій та семінарів) з проблем розвитку страхування, а також дані журналу «Insurance TOP» про результати діяльності в регіонах 8 ключових страховиків («ARX», «PZU Україна», «Арсенал Страхування», «ІНГО», «Княжа», «Країна», «Оранта» та СГ «ТАС»).

Методологічною основою дослідження стали загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, зокрема: абстрагування (визначення основних показників діяльності регіональних підрозділів), індукції (для екстраполяції характеристик підрозділів вибірки на всю сукупність), економіко-статистичні методи (для кількісної оцінки змін в діяльності підприємств вибірки).

Викладення основного матеріалу. Для визначення впливу воєнного конфлікту ми порівняли обсяги страхового портфеля регіональних підрозділів під час війни (2022–2023 рр.) з даними за довоєнний період (2020–2021 рр.) у доларах США. Такий підхід дав можливість мінімізувати вплив річних коливань в обсягах страхових надходжень та девальвацію національної грошової одиниці. Результати розрахунків, наведені в таблиці 1, дають підстави зробити наступні висновки про діяльність компаній в Житомирському регіоні:

1) загалом 6 з 8 компаній продемонстрували скорочення обсягів надходжень страхових премій (лише «Княжа» та «ТАС» змогли збільшити обсяги страхових внесків). Найбільш помітним скорочення страхового портфеля під час війни було у «PZU Україна» (входить до польської страхової групи PZU SA) та «ARX» (є частиною канадського холдингу «Fairfax») – на 28,2 та 19,3 % відповідно;

Таблиця 1

Динаміка обсягів страхових портфелів регіональних підрозділів страховиків вибірки під час війни та у довоєнний період, тис. дол. США

Компанія	2020 р.	2021 р.	2020–2021 рр.	2022 р.	2023 р.	2022–2023 рр.	абсолютний приріст	темп приросту
«ARX»	448,64	538,58	987,22	370,83	425,55	796,38	-190,84	-19,3 %
«PZU Україна»	643,91	741,61	1385,52	496,19	499,23	995,42	-390,1	-28,2 %
«Арсенал Страхування»	538,29	696,35	1234,64	486,24	676,22	1162,46	-72,18	-5,8 %
«ІНГО»	310,71	399,83	710,54	295,73	311,21	606,94	-103,6	-14,6 %
«Княжа»	798,06	1 007,26	1805,32	1053,73	1 284,21	2337,94	532,62	29,5 %
«Країна»	93,45	93,62	187,07	72,01	87,09	159,1	-27,97	-15,0 %
«Оранта»	1 063,90	1 189,59	2253,49	1086,3	1 125,42	2211,72	-41,77	-1,9 %
СГ «ТАС»	3 749,75	4 523,37	8273,12	4828,39	5 309,32	10137,71	1864,59	22,5 %

Джерело: розраховано авторами на основі [7–10]

2) протягом першого року повномасштабного вторгнення страхові портфелі 5 з 8 страховиків («ARX», «PZU Україна», «Арсенал Страхування», «ІНГО», та «Країна») скоротилися більш ніж на 23 %. Найбільш помітним було скорочення для «PZU Україна» – 33,09 %;

3) всі досліджувані компанії збільшили свої страхові портфелі у 2023 р. порівняно з попереднім роком (найбільш динамічним у 2023 р. було відновлення страхових премій у «Арсенал Страхування» та «Країна» – на 39,1 та 20,9 %, що дало можливість компаніям вийти майже на довоєнний рівень надходжень у доларовому еквіваленті). Очікується, що за підсумками 2024 р. компанії зможуть продовжити позитивну тенденцію до зростання обсягів страхових платежів.

Більш детальний аналіз структури страхового портфеля дав можливість виявити визначальну роль у діяльності компаній в регіоні під час війни моторних видів страхування: страхування наземного транспорту (КАСКО), обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВ) та Зеленої карти. Автомобільний транспорт став майже безальтернативним способом пересування в умовах закриття повітряного простору та обмежених можливостей залізничного транспорту.

Для всіх досліджуваних страховиків такі види страхування забезпечували більшість страхових надходжень (табл. 2), а головним драйвером стала Зелена карта, необхідна для виїзду автомобільного транспорту за кордон (табл. 3). Найбільша частка моторних видів страхування спостерігалася в структурі портфеля «ARX» (більше 90 %), а найбільший приріст частки цих видів страхування відбувся у «PZU Україна» – на 20,70 п.с. Варто зазначити, що саме за рахунок цього виду страхування «Княжа» та «ТАС» змогли продемонструвати зростання в умовах війни.

Таблиця 2

Динаміка зміни страхових премій з моторних видів страхування компаній вибірки, тис. дол. США

Компанія	2020–2021 рр.		2022–2023 рр.		Зміна	
	страхові премії	частка в портфелі	страхові премії	частка в портфелі	%	п.с.
«ARX»	922,27	93,42 %	723,02	90,79 %	–22 %	–2,63
«PZU Україна»	909,95	65,68 %	859,76	86,37 %	–6 %	+20,70
«Арсенал Страхування»	1 020,79	82,68 %	966,88	83,18 %	–5 %	+0,50
«ІНГО»	592,57	83,40 %	541,53	89,22 %	–9 %	+5,83
«Княжа»	1 297,08	71,85 %	1 996,59	85,40 %	54 %	+13,55
«Країна»	108,75	58,13 %	84,93	53,38 %	–22 %	–4,75
«Оранта»	1 511,27	67,06 %	1 589,08	71,85 %	5 %	+4,78
СГ «ТАС»	7 054,36	85,27 %	8 949,81	88,28 %	27 %	+3,01

Джерело: розраховано авторами на основі [7–10]

Окрім моторних видів страхування, структурні зміни відбулися через зниження попиту на туристичне страхування (особливо для «PZU Україна», де частка цього виду страхування в портфелі впала з 20,4 % у 2020 р. до 3,4 % у 2023 р.) та страхування майна (зокрема, у НАСК «Оранта» відповідна частка впала з 25,6 % у 2020 р. до 18,9 % у 2024 р.).

Таблиця 3

Структура консолідованого страхового портфеля вибірки

Вид страхування	2020–2021 рр.	2022–2023 рр.	Зміна, п.с.
КАСКО	32,76 %	30,58 %	–2,19
ОСЦПВ	43,16 %	44,12 %	+0,96
Добровільне медичне страхування	2,31 %	1,38 %	–0,93
Страхування від нещасних випадків	1,51 %	0,72 %	–0,79
Страхування майна	7,60 %	6,26 %	–1,34
Туристичне страхування	3,43 %	1,51 %	–1,92
Страхування вантажів	0,05 %	0,08 %	+0,03
Зелена карта	3,77 %	10,66 %	+6,89
Інше	5,42 %	4,69 %	–0,72

Джерело: розраховано авторами на основі [7–10]

Ще одним важливим показником діяльності регіональних підрозділів є рівень страхових виплат (табл. 4). Виходячи з наведених даних, варто відзначити суттєве зростання рівня виплат для компанії «Країна» з 26,24 % у 2020 р. до 32,81 % у 2023 р., проте для решти досліджуваних компаній під час війни цей показник знаходився в межах довоєнного рівня.

Таблиця 4

Рівень страхових виплат компаній вибірки

Компанія	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	зміна 2022 до 2021, п.п.	зміна 2023 до 2021, п.п.
«РЗУ Україна»	32,8 %	39,07 %	32,36 %	38,69 %	–6,71	–0,38
«Арсенал Страхування»	46,72 %	45,71 %	50,05 %	33,35 %	+4,34	–12,36
«ІНГО»	н/д	37,87 %	38,25 %	42,21 %	+0,38	+4,34
«Княжа»	32,24 %	42,65 %	31,94 %	34,40 %	–10,71	–8,25
«Країна»	26,24 %	21,53 %	45,69 %	32,81 %	+24,16	+1,28
«Оранта»	25,78 %	26,24 %	22,34 %	24,69 %	–3,90	–1,55
СГ «ТАС»	33,68 %	41,45 %	29,00 %	40,40 %	–12,45	–1,05

Джерело: розраховано авторами на основі [7–10]

Загалом під час перших двох років війни відбувся перерозподіл регіонального страхового ринку Житомирської області. У більшості регіональних підрозділів скоротилися обсяги страхових портфелів. Водночас СГ «ТАС» та «Княжа» скористалися можливістю та наростили обсяги своєї діяльності. За цих обставин, якщо у 2022–2023 рр., порівняно з 2020–2021 рр., страхові премії «Княжа» та СГ «ТАС» зросли на 29,5 та 22,5 % у доларовому еквіваленті, а страхові виплати за аналогічний період зросли лише на 13,3 та 13,0 % відповідно.

Крім того, відбулася трансформація структури страхових портфелів – зросла частка обов'язкових видів страхування, таких як ОСЦПВ та Зелена карта на тлі скорочення страхування КАСКО та туристичного страхування.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Страховий бізнес в Україні набуває унікального досвіду роботи в умовах воєнного стану. Найбільший з часів Другої світової війни конфлікт в Європі змушує страховиків трансформувати свою діяльність. Проведене на прикладі Житомирської області дослідження показало, що війна мала негативний вплив на показники діяльності більшості регіональних підрозділів компаній у non-life сегменті. Водночас регіональні підрозділи «Княжа» та «ТАС» показали зростання страхових премій більш ніж на 20 %, що засвідчує важливість пошуку можливостей для росту в умовах кризи.

Загалом фокус на моторних видах страхування (КАСКО, ОСЦПВ та Зелена карта) дав можливість компаніям не тільки утримати рівень страхових надходжень, але й підвищити його у 2023 р. порівняно з минулим роком. За цих обставин рівень страхових виплат під час війни залишився на довоєнному рівні. Напрями подальших досліджень стосуватимуться вивчення впливу війни на ринок страхування життя.

Список використаної літератури:

1. Бас-Юрчишин М.А. Формування та розвиток регіональних ринків медичного страхування в Україні : дис. ... к.е.н. : 08.00.05 «Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка» / М.А. Бас-Юрчишин. – Львів : ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долишнього НАН України», 2016.
2. Бачо Р.Й. Розвиток страхового підприємництва в регіоні (на матеріалах Закарпатської обл.) : дис. ... к.е.н. : 08.00.05 «Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка» / Р.Й. Бачо. – Ужгород : ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2010.
3. Білоус С.І. Перспективи розвитку страхового ринку регіону : дис. ... к.е.н. : 08.00.05 «Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка» / С.І. Білоус. – Черкаси : Черкаський державний технологічний університет Міністерства освіти і науки України, 2014.
4. Вороніна О.О. Організаційно-економічні засади розвитку регіональної системи медичного страхування : дис. ... к.е.н. : 08.00.05 «Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка» / О.О. Вороніна. – Харків : Харківський національний університет міського господарства ім. О.М. Бекетова, 2018.
5. Добрик Л. (2024). Воєнний вплив на страховий ринок України: аналіз перешкод та реструктуризація фінансового ландшафту / Л.Добрик, М.Абрамов, І.Рябінін // Review of transport economics and management. – 2024. – № 10 (26). – С. 218–229. DOI: 10.15802/rtem2023/292851.
6. Фінансова модель діяльності регіонального підрозділу страхової компанії / О.М. Петрук, А.Ю. Полчанов, О.С. Новак, С.М. Дячек // Modern Economics. – 2021. – № 29. – С. 136–142. DOI: 10.31521/modecon.V29(2021)-21.
7. Підсумки страхового ринку України за 2020 рік / Журнал Insurance TOP. – 2021. – № 1 (77) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://forinsurer.com/insurancetop_77.

8. Підсумки страхового ринку України за 12 місяців 2021 року / Журнал Insurance TOP. – 2022. – № 1 (85) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://forinsurer.com/insurancetop_85.
9. Підсумки страхового ринку України за 2022 рік / Журнал Insurance TOP. – 2023. – № 1 (93) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://forinsurer.com/insurancetop_93.
10. Підсумки страхового ринку України за 2023 рік / Журнал Insurance TOP. – 2024. – № 1 (97) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://forinsurer.com/insurancetop_97.
11. *Заболотний О.Г.* Регулювання і розвиток регіонального ринку страхових послуг : дис. ... к.е.н. : 08.00.05 «Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка» / *О.Г. Заболотний*. – Черкаси : Черкаський державний технологічний університет Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, 2012.
12. *Марина А.* Страховий ринок України в умовах війни / *А.Марина, М.Пеценко* // Цифрова економіка та економічна безпека. – 2023. – № 5 (05). – С. 44–51. DOI: 10.32782/dees.5-7.
13. Планування в системі фінансового менеджменту страхових компаній в умовах воєнного стану / *О.М. Петрук, А.Ю. Полчанов, С.М. Ніколаєнко, С.М. Дячек* // Інвестиції: практика та досвід. – 2023. – Вип. 11. – С. 5–8. DOI: 10.32702/2306-6814.2023.11.
14. Під час дії воєнного стану ринок страхування продовжує працювати – результати опитування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/ua/news/all/pid-chas-diyi-voynennogo-stanu-rinok-strahuvannya-prodovyuje-pratsyuvati--rezultati-opituvannya>.
15. *Тимчак М.В.* Регулювання розвитку страхового підприємництва в регіоні : дис. ... к.е.н. : 08.00.05 «Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка» / *М.В. Тимчак*. – Ужгород : ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2012.
16. *Чевела Г.О.* Проблеми підвищення ефективності інвестиційної діяльності страхових компаній регіону та шляхи їх вирішення : дис. ... к.е.н. : 08.00.05 «Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка» / *Г.О. Чевела*. – Донецьк : Донецький державний університет управління Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, 2012.
17. Impact of the russian invasion of Ukraine on insurance markets / OECD. – Paris, 2022. DOI: 10.1787/731d1305-en.
18. *Valinkevych N.* A strategy of insurance market development in conditions of latent military conflict in Ukraine / *N.Valinkevych, A.Polchanov, Ye.Kovalenko* // Economic Annals-XXI. – 2020. – Vol. 182 (3–4). – P. 15–24.
19. *Martins A.M.* The impact of the russia–Ukraine war on the world’s largest listed insurance firms / *A.M. Martins, P.Correia, R.Gouveia* // The Geneva Papers on Risk and Insurance-Issues and Practice. – 2024. – № 49 (4). – P. 779–803.

References:

1. Bas-Yurchyshyn, M.A. (2016), «Formuvannya ta rozvytok rehionalnykh rynkiv medychnoho strakhuvannya v Ukraini», Ph.D. Thesis of dissertation, 08.00.05 «Rozvytok produktyvnykh syl i rehionalna ekonomika», DU «Instytut rehionalnykh doslidzhen im. M.I. Dolishnoho NAN Ukrainy, Lviv.
2. Bacho, R.Y. (2010), «Rozvytok strakhovoho pidpriemnytstva v rehioni (na materialakh Zakarpatskoi obl.)», Ph.D. Thesis of dissertation, 08.00.05 «Rozvytok produktyvnykh syl i rehionalna ekonomika», DVNZ «Uzhhorodskiy natsionalnyi universytet», Uzhhorod.
3. Bilous, S.I. (2014), «Perspektyvy rozvytku strakhovoho rynku rehionu», Ph.D. Thesis of dissertation, 08.00.05 «Rozvytok produktyvnykh syl i rehionalna ekonomika», Cherkaskiy derzhavnyi tekhnolohichnyi universytet Ministerstva osvity i nauky Ukrainy, Cherkasy.
4. Voronina, O.O. (2018), «Orhanizatsiino-ekonomichni zasady rozvytku rehionalnoi systemy medychnoho strakhuvannya», Ph.D. Thesis of dissertation, 08.00.05 «Rozvytok produktyvnykh syl i rehionalna ekonomika», Kharkivskiy natsionalnyi universytet miskoho hospodarstva im. O.M. Beketova, Kharkiv.
5. Dobryk, L., Abramov, M. and Riabinin, I. (2024), «Voiennyi vplyv na strakhoviy rynek ukrainy: analiz pereshkod ta restrukuryzatsiia finansovoho landshaftu», *Review of transport economics and management*, No. 10 (26), pp. 218–229, doi: 10.15802/rtem2023/292851.
6. Petruk, O.M., Polchanov, A.Yu., Novak, O.S. and Diachek, S.M. (2021), «Finansova model diialnosti rehionalnoho pidrozdielu strakhovoi kompanii», *Modern Economics*, No. 29, pp. 136–142, doi: 10.31521/modecon.V29(2021)-21.
7. «Pidsumky strakhovoho rynku Ukrainy za 2020 rik» (2021), *Zhurnal Insurance TOP*, No. 1 (77), [Online], available at: https://forinsurer.com/insurancetop_77
8. «Pidsumky strakhovoho rynku Ukrainy za 12 misiatsiv 2021 roku» (2022), *Zhurnal Insurance TOP*, No. 1 (85), [Online], available at: https://forinsurer.com/insurancetop_85
9. «Pidsumky strakhovoho rynku Ukrainy za 2022 rik» (2023), *Zhurnal Insurance TOP*, No. 1 (93), [Online], available at: https://forinsurer.com/insurancetop_93
10. «Pidsumky strakhovoho rynku Ukrainy za 2023 rik» (2024), *Zhurnal Insurance TOP*, No. 1 (97), [Online], available at: https://forinsurer.com/insurancetop_97
11. Zabolotnyi, O.H. (2012), «Rehuliuвання і розвиток rehionalnoho rynku strakhovykh poslug», Ph.D. Thesis of dissertation, 08.00.05 «Rozvytok produktyvnykh syl i rehionalna ekonomika», Cherkaskiy derzhavnyi tekhnolohichnyi universytet Ministerstva osvity i nauky, molodi ta sportu Ukrainy, Cherkasy.
12. Maryna, A. and Petsenko, M. (2023), «Strakhoviy rynek ukrainy v umovakh viiny», *Tsyfrova ekonomika ta ekonomichna bezpeka*, No. 5 (05), pp. 44–51, doi: 10.32782/dees.5-7.
13. Petruk, O.M., Polchanov, A.Yu., Nikolaienko, S.M. and Diachek, S.M. (2023), «Planuvannya v systemi finansovoho menedzhmentu strakhovykh kompanii v umovakh voiennoho stanu», *Investysii: praktyka ta dosvid*, Issue 11, pp. 5–8, doi: 10.32702/2306-6814.2023.11.

14. «Pid chas dii voiennoho stanu rynok strakhuvannia prodovzhuie pratsiuvaty – rezultaty opytuvannia», [Online], available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/pid-chas-diyi-voyennogo-stanu-rinok-strahuvannya-prodovjuye-pratsiuvati--rezultati-opituvannya>
15. Tymchak, M.V. (2012), «Rehuliuвання розвитку strakhovoho pidpriemnytstva v rehioni», Ph.D. Thesis of dissertation, 08.00.05 «Rozvytok produktyvnykh syl i rehionalna ekonomika», DVNZ «Uzhhorodskiy natsionalnyi universytet», Uzhhorod.
16. Chevela, H.O. (2012), «Problemy pidvyshchennia efektyvnosti investytsiinoi diialnosti strakhovykh kompanii rehionu ta shliakhy yikh vyrishennia», Ph.D. Thesis of dissertation, 08.00.05 «Rozvytok produktyvnykh syl i rehionalna ekonomika», Donetskyy derzhavnyi universytet upravlinnia Ministerstva osvity i nauky, molodi ta sportu Ukrainy, Donetsk.
17. OECD (2022), «Impact of the russian invasion of Ukraine on insurance markets», Paris, doi: 10.1787/731d1305-en.
18. Valinkevych, N., Polchanov, A. and Kovalenko, Ye. (2020), «A strategy of insurance market development in conditions of latent military conflict in Ukraine», *Economic Annals-XXI*, Vol. 182 (3–4), pp. 15–24.
19. Martins, A.M., Correia, P. and Gouveia, R. (2024), «The impact of the russia–Ukraine war on the world’s largest listed insurance firms», *The Geneva Papers on Risk and Insurance-Issues and Practice*, No. 49 (4), pp. 779–803.

Полчанов Андрій Юрійович – доктор економічних наук, професор кафедри фінансів та цифрової економіки Державного університету «Житомирська політехніка».

<https://orcid.org/0000-0001-6019-9275>.

Наукові інтереси:

- фінансові аспекти постконфліктного відновлення;
- корпоративні фінанси;
- IT-бізнес.

E-mail: polchanov@gmail.com.

Дячек Світлана Михайлівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів та цифрової економіки Державного університету «Житомирська політехніка».

<https://orcid.org/0000-0003-2061-9938>.

Наукові інтереси:

- проблеми теорії та практики фінансового менеджменту і фінансової безпеки.

E-mail: djacheksvetlana@ukr.net.

Довгалиук Віта Валентинівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та цифрової економіки Державного університету «Житомирська політехніка».

<http://orcid.org/0000-0003-2732-8818>.

Наукові інтереси:

- фінансові ринки;
- ринок фінансових послуг;
- проблеми реформування податкової системи;
- державне фінансове забезпечення.

E-mail: vita.dovgaliuk@ukr.net.

Литвинчук Ірина Вікторівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та цифрової економіки Державного університету «Житомирська політехніка».

<https://orcid.org/0000-0003-3316-4952>.

Наукові інтереси:

- перспективи розвитку банківського менеджменту, бюджетного менеджменту та податкового менеджменту.

E-mail: litvin4ykrina@ukr.net.

Доманчук Аліна Ігорівна – доктор філософії, викладач ВСП «Житомирський торговельно-економічний фаховий коледж Державного торговельно-економічного університету».

<https://orcid.org/0009-0009-5220-5810>.

Наукові інтереси:

- управління фінансами страхових компаній;
- страховий інтерес.

E-mail: alya.domanchuk@gmail.com.

Polchanov A.Yu, Diachek S.M., Dovgaliuk V.V., Lytvynchuk I.V., Domanchuk A.I.

**Analysis of the activities of the regional network of insurers in wartime conditions
(using the example of Zhytomyr region)**

The article examines the issue of insurance business development in the condition of the war on the regional level. The information base of the study was scientific works of domestic and foreign scientists (dissertations, monographs, articles, materials of conferences and seminars) on the problems of insurance development, as well as data from the Insurance TOP magazine on the results of activities in the regions of 8 key insurers («ARX», «PZU Ukraine», «Arsenal Insurance», «INGO», «Knyazha», «Kraina», «Oranta» and SG «TAS»). The methodological basis of the study was general scientific and special research methods, in particular abstraction (determination of the main indicators of the activities of regional units), induction (for extrapolation of the characteristics of the sample units to the entire population), economic and statistical methods (for quantitative assessment of changes in the activities of sample enterprises).

Purpose. The purpose of the article is to analyze the activities of the regional network of insurers in wartime using the example of the Zhytomyr region through a comparison of the volumes of insurance portfolios in the pre-war period and during martial law, an assessment of structural changes and the level of insurance payments in the studied period.

Results. The data analysis on insurance portfolio volumes revealed that since the beginning of the full-scale invasion, most regional divisions have demonstrated a reduction in insurance premiums by more than 23 % in dollar terms. At the same time, all the companies surveyed increased their insurance portfolios in 2023 compared to 2022, and this trend is expected to continue in the coming years.

The study also assessed the structure of the insurance portfolio and the level of payments. It was found that during the war, motor insurance (land transport insurance, compulsory motor third-party liability insurance, and the Green Card) played a decisive role in the activities of companies in the region. At the same time, the Green Card drove premium growth in 2022–2023 amid a decline in travel and property insurance. In addition, the level of insurance payments remained at the pre-war level.

Conclusions. The insurance business in Ukraine is gaining unique experience in operating under martial law. The largest conflict in Europe since the Second World War forces insurers to transform their operations. The study conducted on the example of the Zhytomyr region showed that the war had a negative impact on the performance of most regional divisions of companies in the non-life segment. At the same time, the regional divisions of «Knyazhna» and «TAS» showed an increase in insurance premiums of more than 20 %, demonstrating the importance of finding opportunities for growth in a crisis. Overall, the focus on motor insurance enabled the companies to maintain the insurance premiums and increase them in 2023 compared to 2022. At the same time, insurance payments during the war remained at the pre-war level.

Keywords: war; regional network; financial services market; insurance; insurance management.

Стаття надійшла до редакції 08.04.2025.